

บทที่ 2

โครงสร้างของคำประสมในภาษาไทยใหญ่

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง โครงสร้างของคำประสมในภาษาไทยใหญ่ จากการศึกษาข้อมูล เมื่อพิจารณาโครงสร้างของคำประสมในภาษาไทยใหญ่ตามความสัมพันธ์ตามลำดับชั้นของคำพบว่า โครงสร้างของคำประสมในภาษาไทยใหญ่ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 แบบ คือ คำประสมที่ประกอบด้วย ส่วนหลักกับส่วนขยาย และ คำประสมที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนหลัก โครงสร้างของ คำประสมทั้ง 2 แบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 คำประสมที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนขยาย

คำประสมที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนขยายมีลักษณะทางความหมายดังนี้ ส่วนหลักจะ บอกประเภท สภาพ หรือ ลักษณะอาการ ซึ่งเป็นความหมายหลักของคำประสม ส่วนขยายจะบอก ความหมายปลีกย่อยของส่วนหลักนั้น ให้เฉพาะเจาะจงหรือให้รายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าคำประสมในภาษาไทยใหญ่ที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนขยาย สามารถจำแนกย่อยออกได้เป็น 7 แบบ คือ

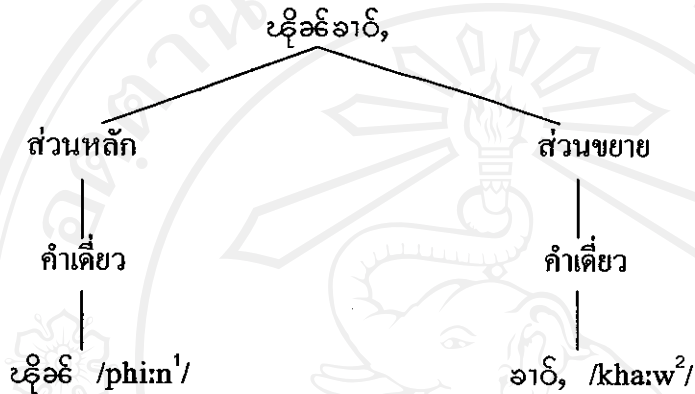
- 2.1.1 ส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว ส่วนขยายเป็นคำเดี่ยว
- 2.1.2 ส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว ส่วนขยายเป็นคำประสม
- 2.1.3 ส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว ส่วนขยายเป็นคำซ้อน
- 2.1.4 ส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำ
- 2.1.5 ส่วนหลักเป็นคำประสม ส่วนขยายเป็นคำเดี่ยว
- 2.1.6 ส่วนหลักเป็นคำประสม ส่วนขยายเป็นคำประสม
- 2.1.7 ส่วนหลักเป็นคำประสม ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำ

โครงสร้างของคำประสมในภาษาไทยใหญ่ที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนขยายทั้ง 7 แบบ มีตัวอย่างดังนี้

โครงสร้างแบบที่ 2.1.1 ส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว ส่วนขยายเป็นคำเดี่ยว

คำว่า **ซื่อฮาร์**, /phi:n¹-kha:w²/ ‘หนังสือพิมพ์’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 233)

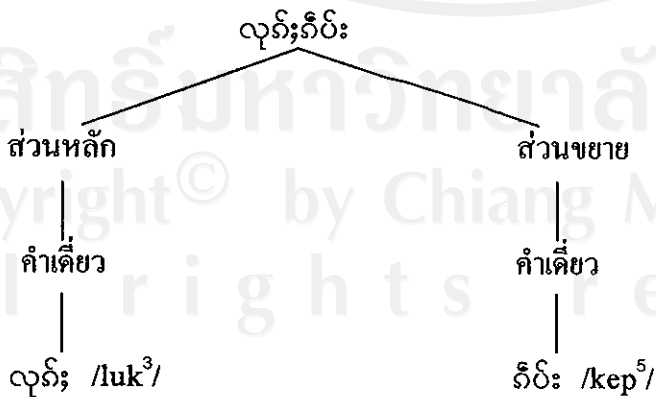
แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม **ซื่อฮาร์**, /phi:n¹-kha:w²/ ทั้งส่วนหลักและส่วนขยายเป็นคำเดี่ยวคือ **ซื่อ** /phi:n¹/ ‘เอกสาร’ และ **ฮาร์**, /kha:w²/ ‘ข่าว’ **ซื่อฮาร์**, /phi:n¹-kha:w²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง หนังสือพิมพ์

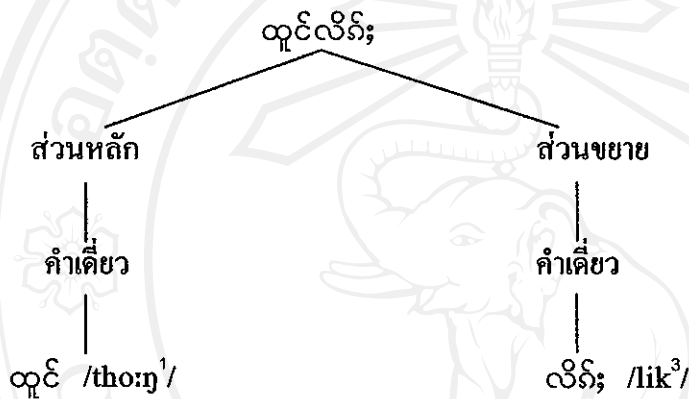
คำว่า **ลุกเค็ย**: /luk³-kep⁵/ ‘ลูกเลี้ยง, ลูกบุญธรรม’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 292)

แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ลุค³เคป⁵ /luk³-kep⁵/ ทั้งส่วนหลักและส่วนขยายเป็นคำเดี่ยวคือ ลุค³ /luk³/ ‘ลูก, เด็ก’ และ เคป⁵ /kep⁵/ ‘เก็บ, นำมา’ ลุค³เคป⁵ /luk³-kep⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ลูกเลี้ยง ลูกบุญธรรม

คำว่า ทุค¹ลิก³ /tho:ŋ¹-lik³/ ‘ของจดหมาย’ (Picture Dictionary , 2002 : 98)
แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ทุค¹ลิก³ /tho:ŋ¹-lik³/ ทั้งส่วนหลักและส่วนขยายเป็นคำเดี่ยวคือ ทุค¹/tho:ŋ¹/ ‘ดูง, ของ’ และ ลิก³/lik³/ ‘ตัวหนังสือ, อักษร’ ทุค¹ลิก³ /tho:ŋ¹-lik³/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ของจดหมาย

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.1.1 มีดังต่อไปนี้

ลุด⁴ธาด³ /lot⁴-thai³/ ‘รถราง’ (Picture Dictionary , 2002 : 158)

รถ-ธาด

เว็ด¹เชียว /se:ŋ¹-khe:w¹/ ‘หยก’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 110)

แสง - เชียว (แสง ในภาษาไทยใหญ่หมายถึง รัตนชาติ)

ฟง¹อร้อย /pho:ŋ¹-wa:n¹/ ‘พงชुरुส’ (ไทย - ไทใหญ่, 1999 : 13)

ฟง - อร้อย

๓๐๑;๑๖๖ /tsa:k³-nap⁴/ ‘เครื่องคิดเลข’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 81)

จักร - นับ,คำนวณ

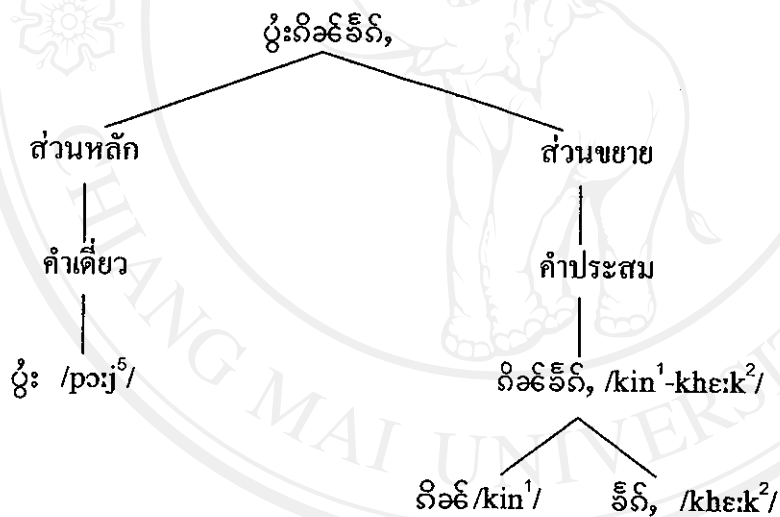
๓๑๑;๑๖๖ /ja:⁴-luk³/ ‘ทำแท้ง’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 268)

ทำลาย - ลูก

โครงสร้างแบบที่ 2.1.2 ส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว ส่วนขยายเป็นคำประสม

คำว่า ปู่จื่อจื่อ, /pɔ:ŋ⁵-kin¹-khe:k²/ ‘งานแต่งงาน’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 216)

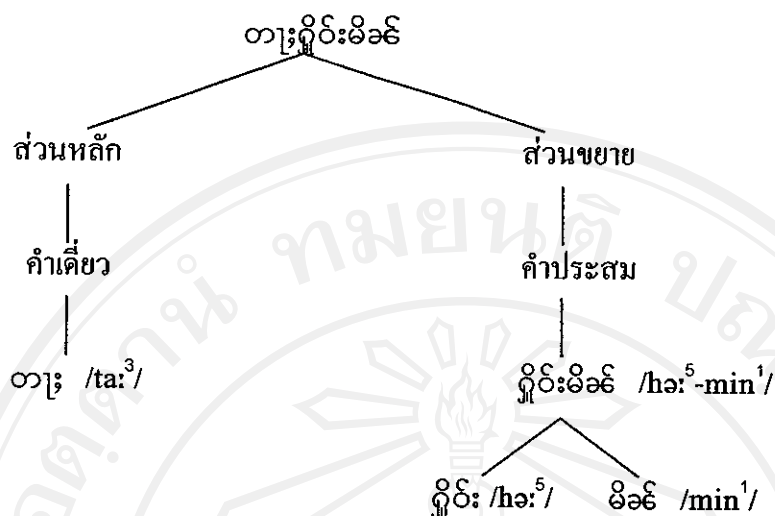
แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ปู่จื่อจื่อ, /pɔ:ŋ⁵-kin¹-khe:k²/ มีส่วนหลักเป็นคำเดี่ยวคือ ปู่ /pɔ:ŋ⁵/ ‘งาน, พิธี’ ส่วนขยายเป็นคำประสมคือ จื่อจื่อ, /kin¹-khe:k²/ ‘แต่งงาน’ เป็นคำประสมระหว่าง จื่อ /kin¹/ ‘กิน’ และ จื่อ, /khe:k²/ ‘แขกผู้มาร่วมงาน’ ปู่จื่อจื่อ, /pɔ:ŋ⁵-kin¹-khe:k²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง งานแต่งงาน

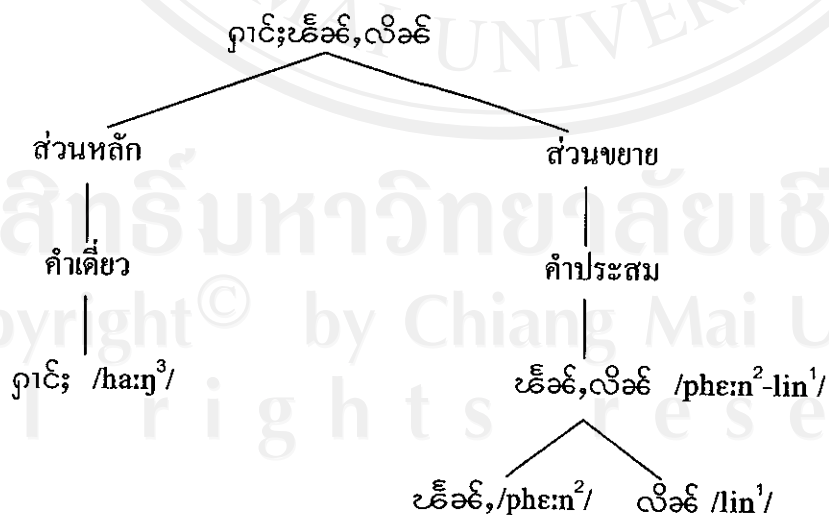
คำว่า ตาจื่อฮือฮือ /ta:³-ho:⁵-min¹/ ‘สนามบิน , ท่าอากาศยาน’ (Picture Dictionary , 2002 : 72)

แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ทำ:เครื่องบิน /ta:³-ho:⁵-min¹/ มีส่วนหลักเป็นคำเดียวคือ ทำ: /ta:³/ 'ทำ , ที่จอดยานพาหนะ' ส่วนขยายเป็นคำประสมคือ เครื่องบิน /ho:⁵-min¹/ 'เครื่องบิน' เป็นคำประสมระหว่าง เครื่อง: /ho:⁵/ 'เรือ' และ บิน /min¹/ 'บิน' ทำ:เครื่องบิน /ta:³-ho:⁵-min¹/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง สนามบิน ท่าอากาศยาน

คำว่า ภา:๓;๒อ๓,ล๓อ๓ /ha:ŋ³-pe:n²-lin¹/ 'แผนที่' (Picture Dictionary, 2002 : 92) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ภา:๓;๒อ๓,ล๓อ๓ /ha:ŋ³-pe:n²-lin¹/ มีส่วนหลักเป็นคำเดียวคือ ภา:๓; /ha:ŋ³/ 'ร่าง,รูป' ส่วนขยายเป็นคำประสมคือ ๒อ๓,ล๓อ๓ /pe:n²-lin¹/ 'แผ่นดิน' เป็นคำประสมระหว่าง

ป้อ๋อ, /phe:n²/ ‘แผ่น’ และ ล้อ๋อ /lin¹/ ‘ดิน’ ฎ่า;ป้อ๋อ,ล้อ๋อ /ha:n³-pe:n²-lin¹/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง แผ่นที่

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.1.2 มีดังต่อไปนี้

ป้อ๋อ,ล้อ๋อ;ฎื่อ: /pa:n²-len³-he:n⁵/ ‘สนามกีฬา, สนามเด็กเล่น’ (Picture Dictionary, 2002 : 74)

สนาม - เล่น - แรง,กำลัง (เล่นแรง เป็นคำประสมหมายถึง ออกกำลังกาย)

ฎื่อ;ลว้า /maj⁴-khaw³-la:m¹/ ‘กระบอกข้าวหลาม’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 253)

ไม้ - ข้าว-หลาม (ข้าวหลาม เป็นคำประสมหมายถึง ข้าวเหนียวบรรจุกระบอกไม้ไผ่แล้วนำมาเผา)

ฎ่า;ฎ่า;ฎื่อ; /ja:³-ha:n³-khe:n³/ ‘เครื่องตำอ่าง’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 267)

สมุนไพร - แต่ง-เครื่อง หรือของใช้ (แต่งเครื่อง เป็นคำประสมหมายถึง แต่งตัว)

ป้อ๋อ;ฎ่า;ฎื่อ /phit⁵-ja:³-ja:¹/ ‘ศึดยา, แพ้ยา’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 225)

ศึค-หญา,สมุนไพร-ยา (หญา เป็นคำประสมหมายถึง ยาสมุนไพร แต่ปัจจุบันคำนี้ใช้ใน ความหมายรวมถึง ยาทั่วไป)

ก้อ;ฎื่อ;ฎื่อ: /kan⁴-me:³-ji:n⁵/ ‘ข่มขืนผู้หญิง’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 4)

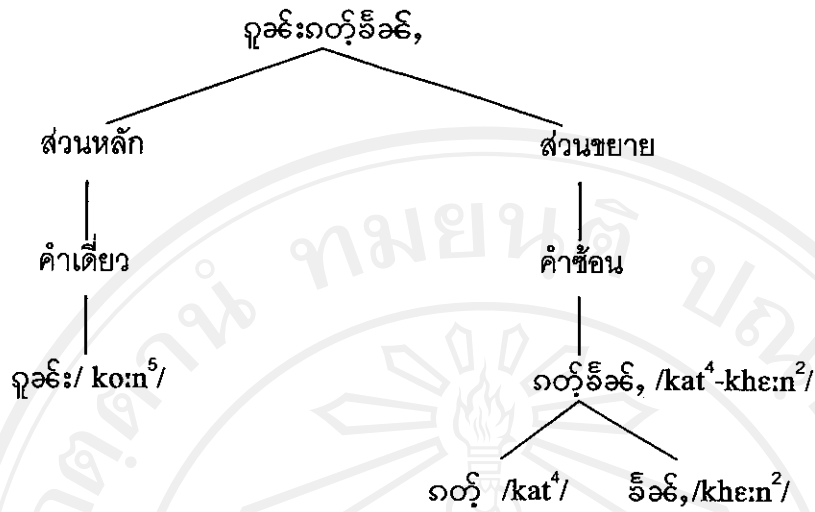
ข่มขืน-แม่-หญิง (แม่หญิง เป็นคำประสมหมายถึง ผู้หญิง)

โครงสร้างแบบที่ 2.1.3 ส่วนหลักเป็นคำเดียว ส่วนขยายเป็นคำซ้อน

ส่วนขยายที่เป็นคำซ้อน มีลักษณะดังนี้คือ เป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำที่มีความหมายเหมือนกัน กล้ายกัน เป็นไปในทำนองเดียวกัน หรือ ตรงกันข้ามกัน มาซ้อนคู่กัน จากข้อมูลพบทั้ง ส่วนขยายที่เป็นคำซ้อน 2 พยางค์ และ 4 พยางค์

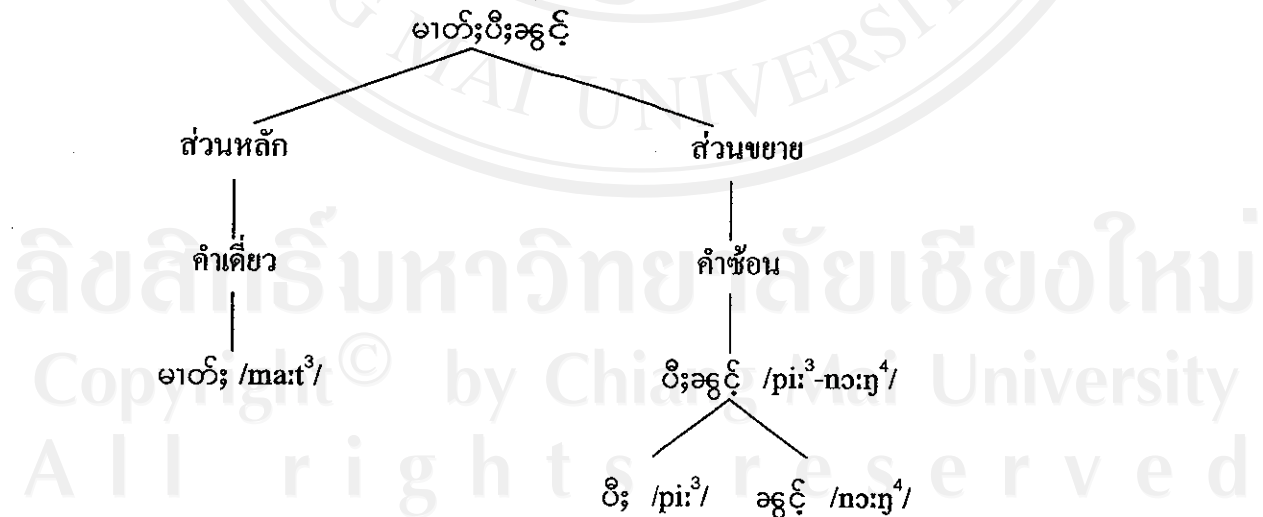
คำว่า ก้อ;ฎื่อ;ฎื่อ: /ko:n⁵-kat⁴-khe:n²/ ‘คนฉลาด’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 20)

แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



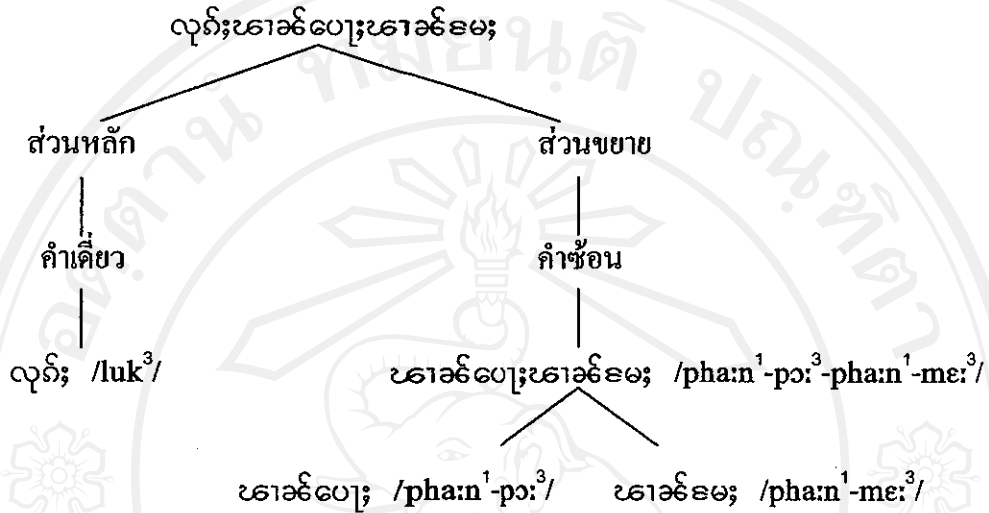
คำประสม กूर्ธะ:กัฏฐ์:อิธ, /ko:n⁵-kat⁴-khe:n²/ มีส่วนหลักเป็นคำเดี่ยวคือ กूर्ธะ: /ko:n⁵/ ‘คน’ ส่วนขยายเป็นคำซ้อน 2 พยางค์ มีความหมายเหมือนกันคือ กัฏฐ์: /kat⁴/ ‘ฉลาด’ และ อิธ, /khe:n²/ ‘ฉลาด’ กूर्ธะ:กัฏฐ์:อิธ, /ko:n⁵-kat⁴-khe:n²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง คนฉลาด

คำว่า ฆาฏฐ์:อิธ:อฏฐ์ /ma:t³-pi:³-no:ŋ⁴/ ‘นับญาติ’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 240) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ฆาฏฐ์:อิธ:อฏฐ์ /ma:t³-pi:³-no:ŋ⁴/ มีส่วนหลักเป็นคำเดี่ยวคือ ฆาฏฐ์: /ma:t³/ ‘นับว่า, ถือว่า’ ส่วนขยายเป็นคำซ้อน 2 พยางค์ มีความหมายทำนองเดียวกันคือ อิธ: /pi:³/ ‘พี่’ และ อฏฐ์ /no:ŋ⁴/ ‘น้อง’ ฆาฏฐ์:อิธ:อฏฐ์ /ma:t³-pi:³-no:ŋ⁴/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง นับญาติ

คำว่า ลุด;ชะอ๋อ;ชะอ๋อ; /luk³-pha:n¹-pɔ:³-pha:n¹-me:³/ ‘ลูกกำพร้าว้า’ (Shan - English Dictionary , 1995 : 293) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ลุด;ชะอ๋อ;ชะอ๋อ; /luk³-pha:n¹-pɔ:³-pha:n¹-me:³/ มีส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว คือ ลุด; /luk³/ ‘ลูก, เด็ก’ ส่วนขยายเป็นคำซ้อน 4 พยางค์ มีความหมายทำนองเดียวกันคือ ชะอ๋อ; /pha:n¹-pɔ:³/ ‘กำพร้าว้าพ่อ’ และ ชะอ๋อ; /pha:n¹-me:³/ ‘กำพร้าว้าแม่’ ลุด;ชะอ๋อ;ชะอ๋อ; /luk³-pha:n¹-pɔ:³-pha:n¹-me:³/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ลูกกำพร้าว้า

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.1.3 มีดังต่อไปนี้

ลิด;ชือ;มู, /lik³-phit³-mɔ:k²/ ‘จดหมายเชิญ’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 287)

จดหมาย - เชิญ - บอ

มิ;คั้ว;ตี่, /mi:⁵-ka¹-ti:⁴-set³-tsa:²/ ‘มีสังจาวจา’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 246)

มี - กำมัน - สังจะ

กอน;จ๊อ;ลั้ว;คั้ว, /kon⁵-tsai¹-lam¹-saj³-kam²/ ‘คนอารมณ์ร้าย, คนขี้โมโห’ (Shan-English

Dictionary , 1995 : 21) คน - ใจ - คำ - ใส - กำ

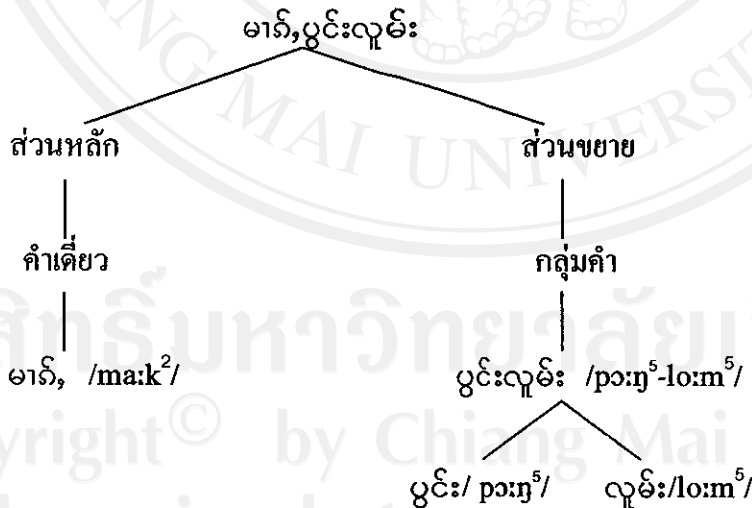
หฺก๋,ตว้:หฺก๋:ตว้:ตว้:ตว้; /kho:²-ta:⁵-het⁵-ta:⁵-sa:³/ ‘หลบงาน , หนีภาระหน้าที่’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 59) หลบหนี - ทาง - ทำ - ทาง - สร้าง

ตว้:หฺก๋;หฺก๋:หฺก๋:หฺก๋:หฺก๋:หฺก๋: /lat:³-khaw³-tho:²-khaw³-kho:⁵/ ‘พุดนอกเรื่อง’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 281) พุด - เข้า - ถิ่น - เข้า - เครือ (ถิ่น และ เครือ ในภาษาไทยใหญ่มีความหมายเดียวกันหมายถึง ป่า)

โครงสร้างแบบที่ 2.1.4 ส่วนหลักเป็นคำเดี่ยว ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำ¹

ส่วนขยายที่เป็นกลุ่มคำมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นกลุ่มของคำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำ ขึ้นไป มาเรียงกัน แต่มิได้รวมเข้าเป็นคำคำเดียวกันหรือมิได้มีลักษณะเป็น 1 หน่วยภาษา (unit) และมิได้มีความหมายใหม่ขึ้นมา

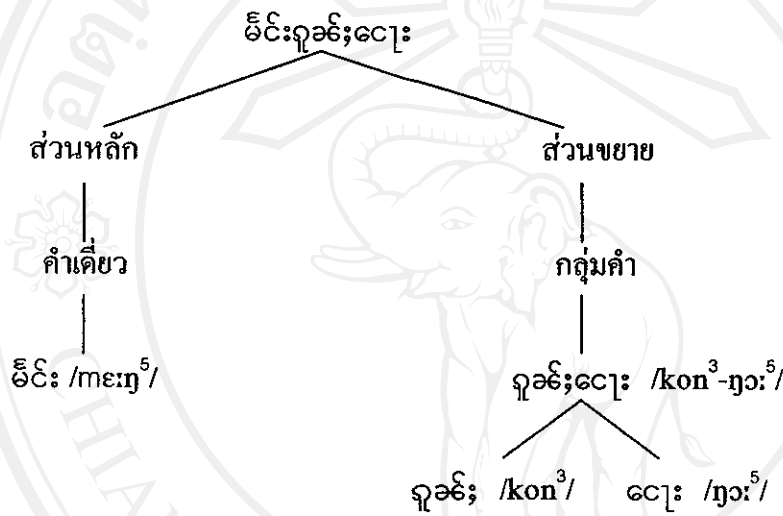
คำว่า ฆว้,หฺก๋:หฺก๋: /ma:k²-po:⁵-lo:⁵/ ‘ลูกโป่ง’ (Picture Dictionary , 2002 : 180) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้าง ได้ดังนี้



¹ คำว่า “กลุ่มคำ” บางตำราที่ใช้คำว่า วลี อมรา ประสทธิรัฐสินธุ์ (2544) ให้คำจำกัดความว่า วลี หมายถึง คำเดี่ยวหรือกลุ่มคำก็ได้ที่มาทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยค จากคำจำกัดความนี้จะเห็นได้ว่าคำเดี่ยวก็เป็นวลีได้ ผู้วิจัยจึงไม่ใช่คำว่า วลี แต่ใช้คำว่า กลุ่มคำ เพื่อแยกความแตกต่างระหว่างคำเดี่ยวกับกลุ่มคำออกจากกันให้ชัดเจน

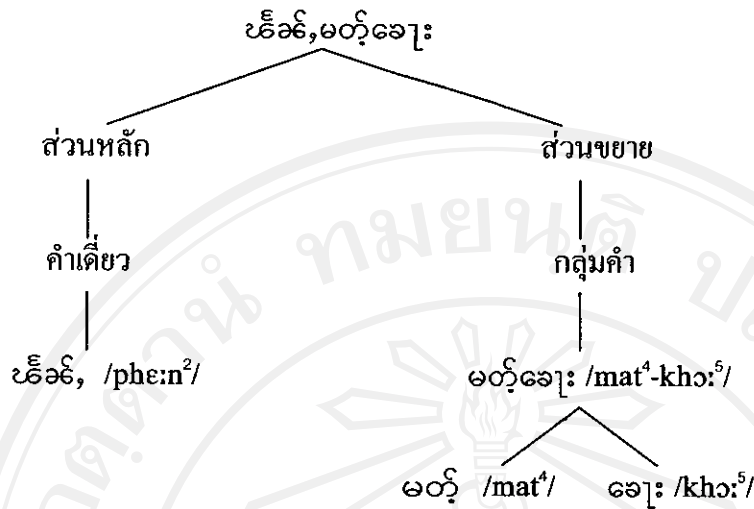
คำประสม ฆาร์,บู่ฉะ: /ma:k²-pə:ŋ⁵-lo:m⁵/ มีส่วนหลักเป็นคำเดี่ยวคือ ฆาร์, /ma:k²/ ‘สิ่งที่มีลักษณะกลม’ ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำคือ บู่ฉะ: /pə:ŋ⁵-lo:m⁵/ ‘พองลม’ ฆาร์,บู่ฉะ: /ma:k²-pə:ŋ⁵-lo:m⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ลูกโป่ง

คำว่า ฆีฉะ:บู่ฉะ: /me:ŋ⁵-kon³-ŋə:ŋ⁵/ ‘แมงป่อง’ (Picture Dictionary , 2002 : 142) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ฆีฉะ:บู่ฉะ: /me:ŋ⁵-kon³-ŋə:ŋ⁵/ มีส่วนหลักเป็นคำเดี่ยวคือ ฆีฉะ: /me:ŋ⁵/ ‘แมง’ ส่วนขยายที่เป็นกลุ่มคำคือ บู่ฉะ:บู่ฉะ: /kon³-ŋə:ŋ⁵/ ‘ก้นจอ’ ฆีฉะ:บู่ฉะ: /me:ŋ⁵-kon³-ŋə:ŋ⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง แมงป่อง

คำว่า ฆีฉะ:บู่ฉะ: /phe:n²-mat⁴-kho:ŋ⁵/ ‘เน็ตไท’ (Picture Dictionary , 2002 : 24) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ชื้อ้อ,มอว้เอะ: /phe:n²-mat⁴-kho:⁵/ มีส่วนหลักเป็นคำเดี่ยวคือ ชื้อ้อ, /phe:n²/ 'ผ้า ผืนผ้าที่ยังไม่ได้ตัดเป็นเครื่องนุ่งห่ม' ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำคือ มอว้เอะ: /mat⁴-kho:⁵/ 'มัดคอ' ชื้อ้อ,มอว้เอะ: /phe:n²-mat⁴-kho:⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง เน็คไท

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.1.4 มีดังต่อไปนี้

ต้อ;ฏอ้อ,อ้อ /tsa:k³-ʔun²-nam⁴/ 'เครื่องทำน้ำอุ่น , เครื่องทำน้ำร้อน' (Picture Dictionary , 2002 : 46)
จ็กร - อุ่น - น้ำ

อ้อ;อ้อ;อ้อ /kho:⁵-nuŋ³-non⁵/ 'ชุดนอน' (Picture Dictionary , 2002 : 59)
ชุด - นุ่ง - นอน

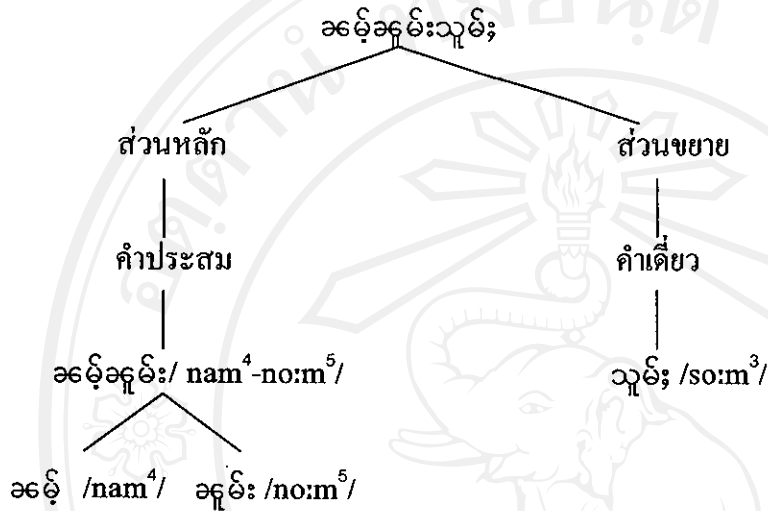
อ้อ;อ้อ /tu:³-waj⁴-phak⁵/ 'ตู้กับข้าว' (Picture Dictionary , 2002 : 36)
ตู้ - ไว้ - กับข้าว

อ้อ;อ้อ, /le:ŋ¹-sa:m¹-ma:k²/ 'จักรยานสามล้อ' (Picture Dictionary , 2002 : 108)
จักรยาน-สาม-ล้อ

อ้อ;อ้อ /wai¹-khaw³-mo:ŋ⁵/ 'วีซ่า , ตราประทับในหนังสือเดินทางอนุญาตให้เข้าประเทศ' (Picture Dictionary , 2002 : 150) ไบ - เข้า - เมือง

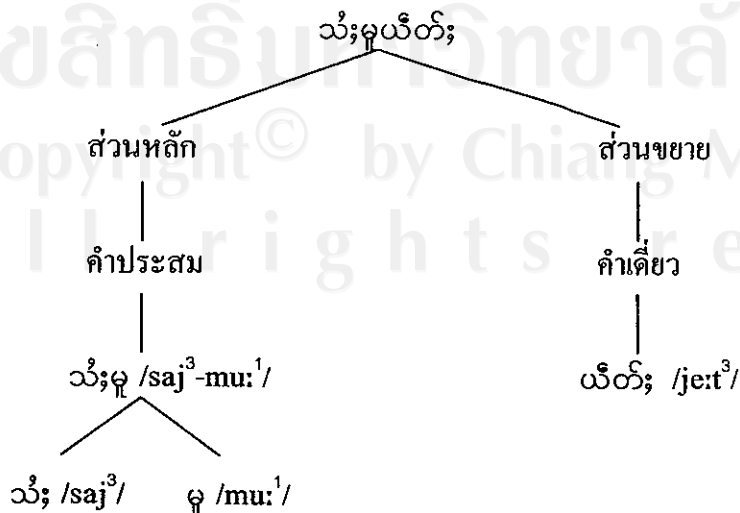
โครงสร้างแบบที่ 2.1.5 ส่วนหลักเป็นคำประสม ส่วนขยายเป็นคำเดี่ยว

คำว่า **อะอู่อะอู่:วู่; /nam⁴-no:m⁵-so:m³/** ‘นมเปรี้ยว’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 177) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



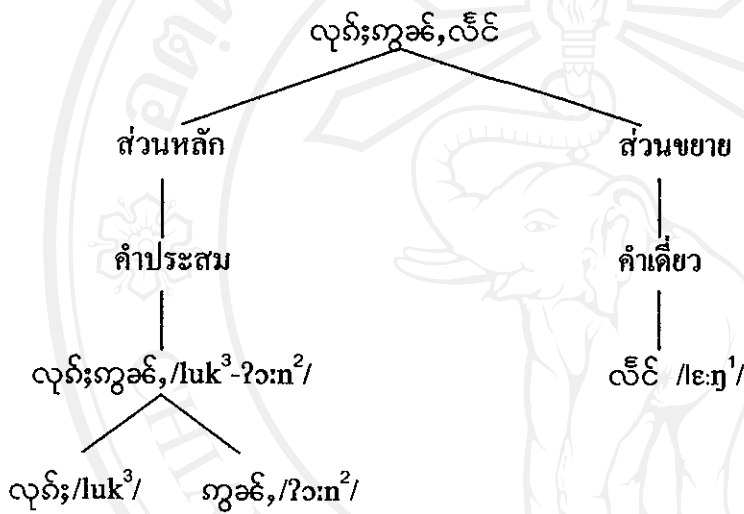
คำประสม **อะอู่อะอู่:วู่; /nam⁴-no:m⁵-so:m³/** มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ **อะอู่อะอู่: /nam⁴-no:m⁵/** ‘น้ำนม’ เป็นคำประสมระหว่าง **อะอู่ /nam⁴/** ‘น้ำ’ และ **อะอู่: /no:m⁵/** ‘นม’ ส่วนขยายที่เป็นคำเดี่ยวคือ **วู่; /so:m³/** ‘เปรี้ยว’ **อะอู่อะอู่:วู่; /nam⁴-no:m⁵-so:m³/** เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง นมเปรี้ยว

คำว่า **วู่;มูอู่; /saj³-mu:¹-jet³/** ‘ใส่กรอก’ (Picture Dictionary , 2002 : 64) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ว่าง; ลู่วิว; /saj³-mu:¹-jet³/ มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ ว่าง; ลู /saj³-mu:¹/ 'ใส่หมู' เป็นคำประสมระหว่าง ว่าง; /saj³/ 'ใส่' และ ลู /mu:¹/ 'หมู' ส่วนขยายเป็นคำเดียวคือ วิว; /jet³/ 'ขัด' ว่าง; ลู่วิว; /saj³-mu:¹-jet³/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ใส่กรอก

คำว่า ลู; กวอ, ลิว /luk³-?w:n²-le:n¹/ 'เด็กทารก' (Shan-English Dictionary, 1995 : 293) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ลู; กวอ, ลิว /luk³-?w:n²-le:n¹/ มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ ลู; กวอ, /luk³-?w:n²/ 'เด็กเล็ก' เป็นคำประสมระหว่าง ลู; /luk³/ 'ลูก, เด็ก' และ กวอ, /?w:n²/ 'เล็ก' ส่วนขยายเป็นคำเดียวคือ ลิว /le:n¹/ 'แดง' ลู; กวอ, ลิว /luk³-?w:n²-le:n¹/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง เด็กทารก

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.1.5 มีดังต่อไปนี้

หู้; น้า; กาน /ho:¹-na:³-ka:n¹/ 'หัวหน้าดูแลงาน' (Picture Dictionary, 2002 : 82)

หู้-น้า-การงาน

น้า; นม; เท่ง /nam⁴-no:m⁵-te:n³/ 'เนยแข็ง มีลักษณะเป็นแท่งเป็นก้อน ทำจากนม' (Shan - English Dictionary, 1995 : 177) น้า-นม-แท่ง

ອົວ; ຕູ້; ກຸ້; /kha:w³-tom³-ko:j³/ 'ข้าวต้มไส้กล้วย' (Shan-English Dictionary , 1995 : 47)

ข้าว - ต้ม - กล้วย

ອາກ; ກູ້; ວົ້; /ma:k²-ho:¹-lek⁵/ 'หมวกกันน็อก, หมวกนิรภัย' (Picture Dictionary , 2002 : 114)

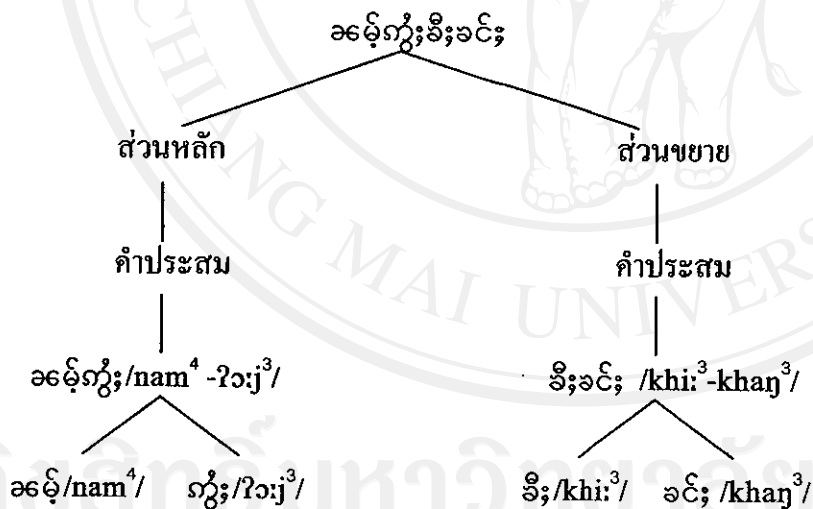
หมวก - หัว - เหล็ก (หมวกหัว เป็นคำประสมหมายถึง หมวก)

ຕູ້; ມ້; ອົວ; /to:ŋ⁴-maj³-nam⁴/ 'หิวน้ำ, กระหายน้ำ' (Shan-English Dictionary , 1995 : 162)

ท้อง - ไหม้ - ข้าว (ท้องไหม้ เป็นคำประสมหมายถึง หิว)

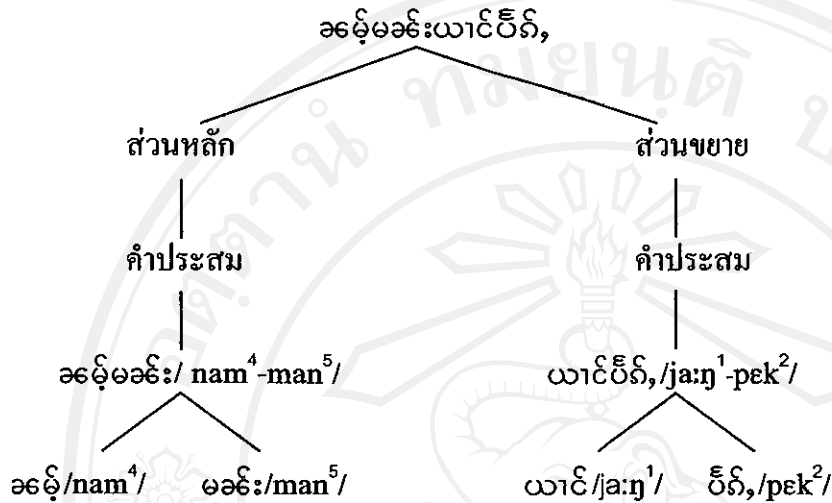
โครงสร้างแบบที่ 2.1.6 ส่วนหลักเป็นคำประสม ส่วนขยายเป็นคำประสม

คำว่า ອົວ; ຕູ້; ກຸ້; /nam⁴-ໄວ; ຈ້; ກຸ້; / 'ขนมหวานที่ทำจากน้ำอ้อย' (Shan-English Dictionary , 1995 : 293) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



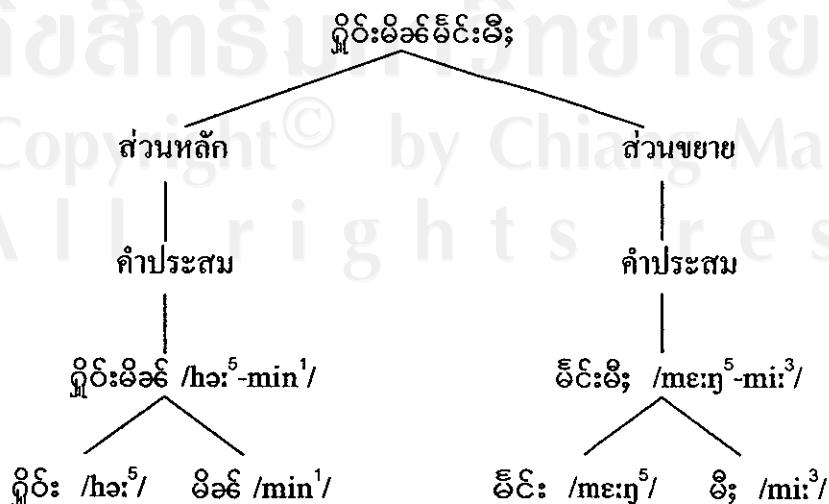
คำประสม ອົວ; ຕູ້; ກຸ້; /nam⁴-ໄວ; ຈ້; ກຸ້; / มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ ອົວ; ຕູ້; /nam⁴-ໄວ; ຈ້; 'น้ำอ้อย' เป็นคำประสมระหว่าง ອົວ; /nam⁴/ 'น้ำ' และ ຕູ້; /ໄວ; ຈ້; 'อ้อย' ส่วนขยายก็เป็นคำประสมระหว่าง ອົວ; /khi:³/ 'จี, มูล' และ ອົວ; /khan³/ 'ตัวครึ่ง' ອົວ; ຕູ້; ກຸ້; /khi:³-khan³/ หมายถึง จีครึ่ง หรือมูลของตัวครึ่งที่อาศัยอยู่ตามต้นไม้ มีสีแฉง ซึ่งมันจะผลิดออกมาห่อหุ้มตัวมัน จีครึ่งนี้สามารถนำมาเคี้ยวไฟและเอาไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ ອົວ; ຕູ້; ກຸ້; /nam⁴-ໄວ; ຈ້; ກຸ້; / เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ขนมหวานที่ทำจากน้ำตาลอ้อย ขนมชนิดนี้ขณะที่เคี้ยวไฟจะมีสีออกแฉงอมน้ำตาลคล้ายกับลักษณะของจีครึ่งเมื่อถูกเคี้ยว

คำว่า อดุ๋อดุ๋:วาคี๋อิ๋, /nam⁴-man⁵-ja:ŋ¹-pek²/ ‘น้ำมันยางสน’ (Shan - English Dictionary , 1995 : 178) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม อดุ๋อดุ๋:วาคี๋อิ๋, /nam⁴-man⁵-ja:ŋ¹-pek²/ มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ อดุ๋อดุ๋: /nam⁴-man⁵/ ‘น้ำมัน’ เป็นคำประสมระหว่าง อดุ๋/nam⁴/ ‘น้ำ’ และ อดุ๋:/man⁵/ ‘ไขมัน’ ส่วนขยายก็เป็นคำประสมระหว่าง วาคี๋ /ja:ŋ¹/ ‘ยาง’ และ อิ๋,/pek²/ ‘ต้นสน’ วาคี๋อิ๋, /ja:ŋ¹-pek²/ หมายถึง ยางสน อดุ๋อดุ๋:วาคี๋อิ๋, /nam⁴-man⁵-ja:ŋ¹-pek²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง น้ำมันยางสน

คำว่า ภู๋อิ๋:มิ๋อิ๋อิ๋:มิ๋, /ho:⁵-min¹-me:ŋ⁵-mi:³/ ‘เสลิกอปเตอร์’ (Picture Dictionary, 2002 : 148) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม กู้้:อ้ออ้ออ้อ:อึ; /ho:⁵-min¹-me:ŋ⁵-mi:³/ มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ กู้้:อ้ออ้อ /ho:⁵-min¹/ ‘เครื่องบิน’ เป็นคำประสมระหว่าง กู้้: /ho:⁵/ ‘เรือ’ และ อ้ออ้อ /min¹/ ‘บิน’ ส่วนขยายก็เป็นคำประสมระหว่าง อ้อ: /me:ŋ⁵/ ‘แมลง’ และ อึ: /mi:³/ ‘ชื่อของแมลงชนิดหนึ่ง’ อ้อ:อึ; /me:ŋ⁵-mi:³/ หมายถึง แมลงปอ กู้้:อ้ออ้ออ้อ:อึ; /ho:⁵-min¹-me:ŋ⁵-mi:³/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง เฮลิคอปเตอร์

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.1.6 มีดังต่อไปนี้

ทาว์:อ้ออ้ออ้อ;อ้ออ้อ /ta:ŋ⁵-kin¹-tse:³-je:n¹/ ‘อาหารแซ่เย็น , อาหารแซ่แข็ง’ (Picture Dictionary , 2002 : 90)
ทาง -กิน- แซ่ - เย็น (ทางกิน เป็นคำประสมหมายถึง อาหาร)

อ้าว:อ้ออ้ออ้ออ้อ; /kwa:ŋ⁵-se:ŋ¹-kop⁴-ku:³/ ‘แหวนแต่งงาน’ (Picture Dictionary , 2002 : 178)
แหวน - แสง - คบ - กู้ (คบกู้ เป็นคำประสมหมายถึง แต่งงาน)

อ้าว:อ้ออ้ออ้ออ้อ;อ้ออ้อ, /ja:³-ja:¹-na:w¹-luk³-ʔo:n²/ ‘ยาแก้ไอสำหรับเด็ก’ (ไทย – ไทใหญ่, 1999 : 9)
ยา - ไข - ลุก - อ่อน (ลุกอ่อน เป็นคำประสมหมายถึง เด็กเล็ก)

อ้อ:อ้ออ้ออ้อ;อ้ออ้อ; /ko:n⁵-mә:ŋ⁵-ha:k³-jo:³/ ‘ประชาชนในระดับรากหญ้า’ (ภาษาไทยใหญ่, 2546 : 54)
คน - เมือง - ราก - หญ้า (รากหญ้า เป็นคำประสมหมายถึง ระดับล่าง)

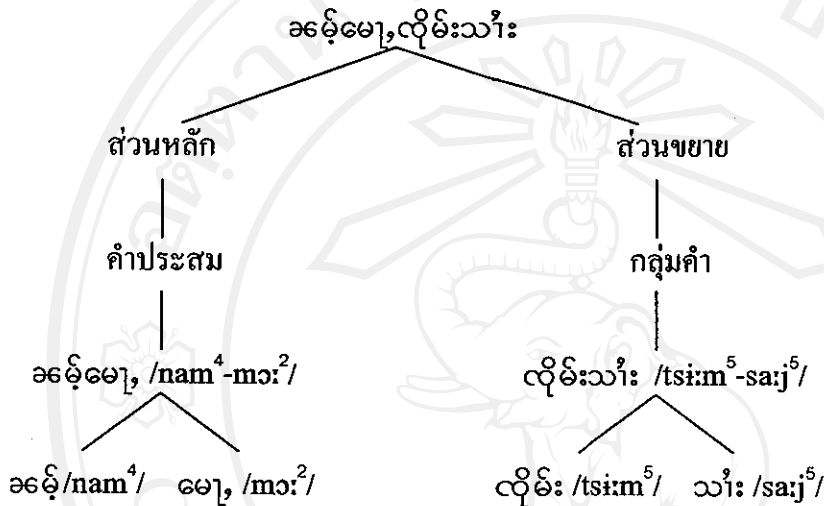
อ้ออ้อ;ทาว์:อ้ออ้ออ้ออ้อ /sen³-ta:ŋ⁵-ka:n¹-mә:ŋ⁵/ ‘แผนนโยบายทางการเมือง’ (กอนซอ , 2003 Vol.20 No.208 : 17)
เส้น - ทาง - การ - เมือง

โครงสร้างแบบที่ 2.1.7 ส่วนหลักเป็นคำประสม ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำ

ในโครงสร้างแบบนี้การจะตัดสินใจคำที่นำมาประกอบกันเป็นคำประสมหรือเป็นกลุ่มคำ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การรวมหน่วยและการเกิดความหมายใหม่เป็นหลักในการจำแนก กล่าวคือ คำประสมนั้นเกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบกัน โดยหน่วยคำต่าง ๆ เหล่านั้นจะรวมเข้าเป็นคำคำเดียวกันมีลักษณะเป็น 1 หน่วยภาษา (unit) เกิดเป็นคำใหม่มีความหมายใหม่ แต่กลุ่มคำเกิดจากการนำ

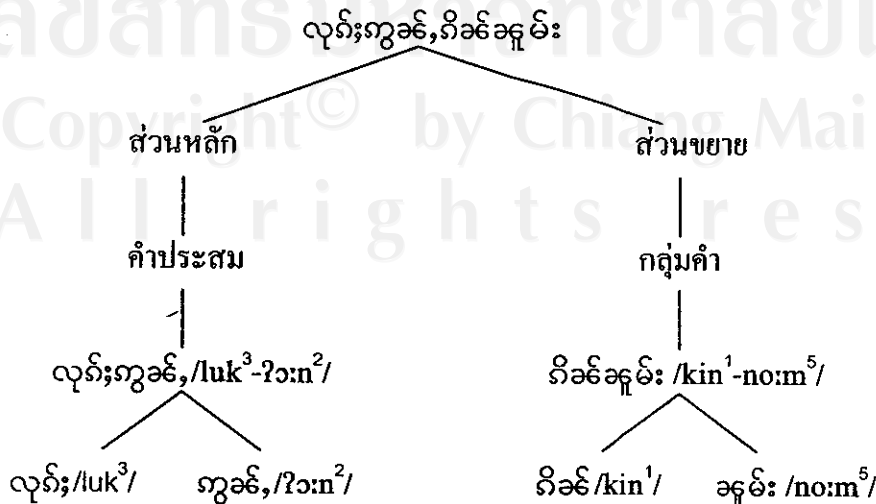
คำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงกัน โดยคำต่าง ๆ นั้นมิได้ทำหน้าที่ร่วมกันเป็นคำคำเดียวที่มีลักษณะเป็น 1 หน่วยภาษา (unit) และมีได้มีความหมายใหม่ขึ้นมา

คำว่า $\text{อะอู่เอ๋, คู้จ๊ะว๋}$ / $\text{nam}^4\text{-mɔː}^2\text{-tsi:m}^5\text{-saj}^5$ / ‘น้ำบ่อทราย’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 178) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



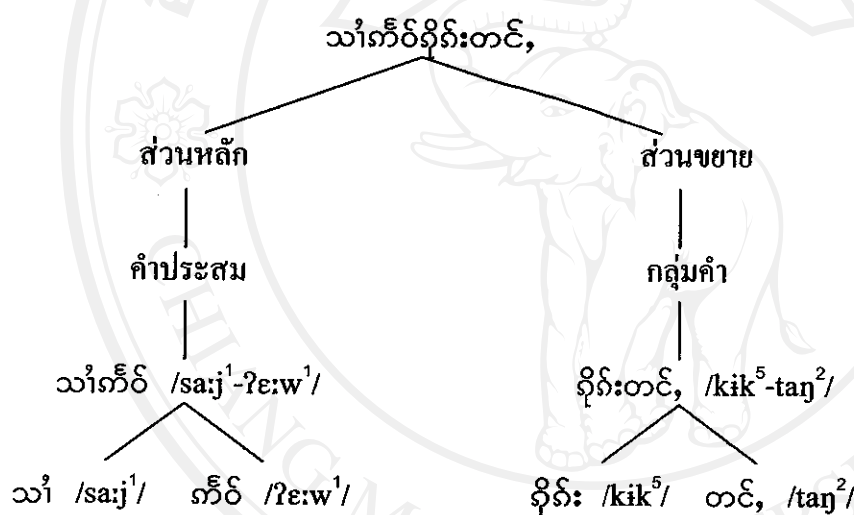
คำประสม $\text{อะอู่เอ๋, คู้จ๊ะว๋}$ / $\text{nam}^4\text{-mɔː}^2\text{-tsi:m}^5\text{-saj}^5$ / มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ $\text{อะอู่เอ๋, /nam}^4\text{-mɔː}^2$ / ‘น้ำบ่อ’ เป็นคำประสมระหว่าง อะอู่ /nam^4 / ‘น้ำ’ และ เอ๋, /mɔː^2 / ‘บ่อ’ ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำที่ประกอบด้วย คู้จ๊ะ: /tsi:m^5 / ‘ชิม’ และ ว๋: /saj^5 / ‘ทราย’ $\text{อะอู่เอ๋, คู้จ๊ะว๋: /nam}^4\text{-mɔː}^2\text{-tsi:m}^5\text{-saj}^5$ / เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง น้ำบ่อทราย

คำว่า $\text{ลู้จ๊ะ; กูจ๊ะ, กี้จ๊ะจู่จ๊ะ}$ / $\text{luk}^3\text{-?ɔːn}^2\text{-kin}^1\text{-no:m}^5$ / ‘เด็กวัยกินนม’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 293) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ลุ้;ฏอ้,อี้อ้อ: /luk³-ʔo:n²-kin¹-no:m⁵/ มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ ลุ้;ฏอ้, /luk³-ʔo:n²/ ‘เต็กเล็ก’ เป็นคำประสมระหว่าง ลุ้;/luk³/ ‘ลูก’ และ ฏอ้;/ʔo:n²/ ‘เล็ก’ ส่วนขยายที่เป็นกลุ่มคำประกอบด้วย อี้อ /kin¹/ ‘กิน’ และ อ้อ: /no:m⁵/ ‘นม’ ลุ้;ฏอ้,อี้อ้อ: /luk³-ʔo:n²-kin¹-no:m⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง เต็กวัยกินนม เต็กเล็กที่อยู่ในระยะยังไม่หย่านมแม่

คำว่า ฉำว้ออี้อ้อ:ตอ้, /saj¹-ʔe:w¹-kik⁵-taŋ²/ ‘เข็มขัดนิรภัย’ (Picture Dictionary , 2002 : 152) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ฉำว้ออี้อ้อ:ตอ้, /saj¹-ʔe:w¹-kik⁵-taŋ²/ มีส่วนหลักเป็นคำประสมคือ ฉำว้อ /saj¹-ʔe:w¹/ ‘เข็มขัด’ เป็นคำประสมระหว่าง ฉำ /saj¹/ ‘สิ่งที่มีลักษณะเป็นเส้นยาว’ และ ว้อ /ʔe:w¹/ ‘เอา’ ส่วนขยายเป็นกลุ่มคำที่ประกอบด้วย อี้อ้อ: /kik⁵/ ‘ติด’ และ ตอ้, /taŋ²/ ‘ที่นั่ง’ ฉำว้ออี้อ้อ:ตอ้, /saj¹-ʔe:w¹-kik⁵-taŋ²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง เข็มขัดนิรภัย

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.1.7 มีดังต่อไปนี้

ห้อ:ห้อ:ฮ้อฮ้อ /ho:ŋ⁵-he:n⁵-tsan⁴-su:ŋ¹/ ‘โรงเรียนมัธยม’ (Picture Dictionary , 2002 : 74)

โรง – เรียน – ชั้น – สูง

ผິ๋น:ฮั๋น:ฮั๋น:ฮั๋น: /hə˥˥-min˥˥-ha:m˥˥-tsak˥˥/ ‘เครื่องร่อน’ (Picture Dictionary , 2002 : 148)

เรือ- บิน- ปราศจาก- เครื่องจักร

ผา:งั:งั:งั: /pa:ŋ˥˥-pə:ŋ˥˥-hap˥˥-khu:˥˥/ ‘งานพิธีรับปริญญาบัตร’ (Picture Dictionary, 2002 : 106)

งานพิธี - รับ - ปริญญา

2.2 คำประสมที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนหลัก

คำประสมที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนหลักมีลักษณะทางความหมายดังนี้ คำประสมที่ทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังต่างแสดงความหมายหลักด้วยกันทั้งคู่ไม่มีส่วนใดขยายซึ่งกันและกัน

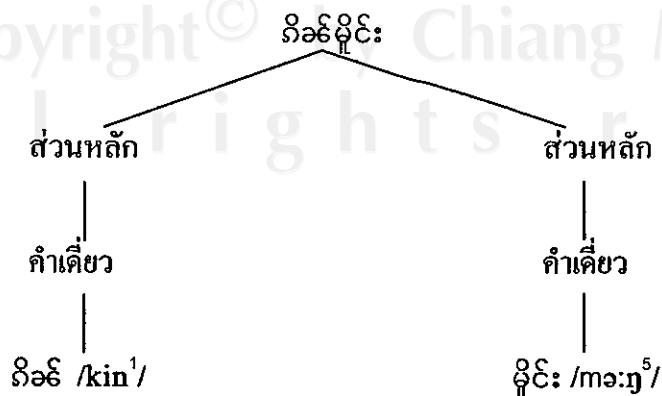
จากการศึกษาข้อมูลพบว่าคำประสมในภาษาไทยใหญ่ที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนหลักสามารถจำแนกย่อยออกได้เป็น 4 แบบ คือ

- 2.2.1 ส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว ส่วนหลังเป็นคำเดี่ยว
- 2.2.2 ส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว ส่วนหลังเป็นคำประสม
- 2.2.3 ส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว ส่วนหลังเป็นกลุ่มคำ
- 2.2.4 ส่วนหน้าเป็นคำประสม ส่วนหลังเป็นคำเดี่ยว

โครงสร้างคำประสมในภาษาไทยใหญ่ที่ประกอบด้วยส่วนหลักกับส่วนหลักทั้ง 4 แบบ มีตัวอย่างดังนี้

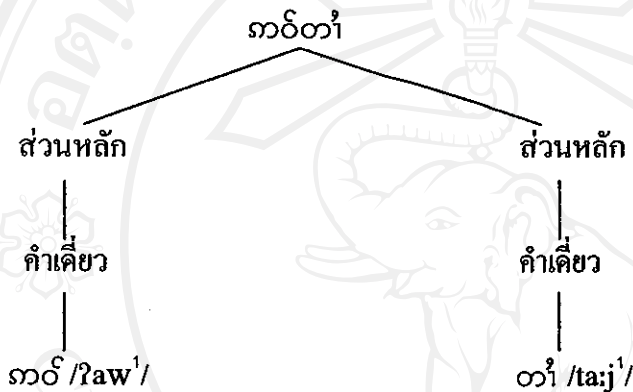
โครงสร้างแบบที่ 2.2.1 ส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว ส่วนหลังเป็นคำเดี่ยว

คำว่า กั๋น:ผึ๋น: /kin˥˥-mə:ŋ˥˥/ ‘ครองเมือง’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 14) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



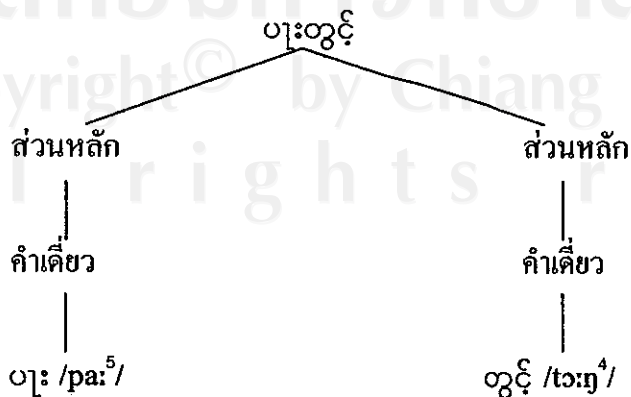
คำประสม กິ๋นเมือง /kin¹-məŋ⁵/ ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำเดี่ยวทั้ง 2 ส่วน คือ กິ๋น /kin¹/ ‘กิน’ และ เมือง /məŋ⁵/ ‘เมือง’ กິ๋นเมือง /kin¹-məŋ⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ครอบเมือง

คำว่า ราวอ่า /ɾaw¹-ta:j¹/ ‘ฆ่า’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 352) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ราวอ่า /ɾaw¹-ta:j¹/ ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำเดี่ยวทั้ง 2 ส่วน คือ ราว /ɾaw¹/ ‘เอา , กระทำ’ และ อ่า /ta:j¹/ ‘ตาย’ ราวอ่า /ɾaw¹- ta:j¹/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ฆ่า

คำว่า ปาอู่ /pa:⁵-təŋ⁴/ ‘ตั้งครรภ์’ (Shan-English Dictionary , 1995 :198) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ๗:๓๓ /pa:⁵-tɔŋ⁴/ ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำเดี่ยวทั้ง 2 ส่วน คือ ๗:
/pa:⁵/ ‘พา’ และ ๓๓ /tɔŋ⁴/ ‘ท้อง’ ๗:๓๓ /pa:⁵-tɔŋ⁴/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ตั้งครรภ์

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.2.1 มีดังต่อไปนี้

๓๓:๓ /sɔŋ⁴-miŋ³/ ‘แต่งงาน’ (ประวัติศาสตร์ไททุกกลุ่ม, 2000 : 77)

ซ็อน - มิ่ง

๓:๓ /phit⁵-tsai¹/ ‘ผิดใจ’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 224)

ผิด - ใจ

๓:๓ /ta:j¹-pha:k²/ ‘เป็นอัมพาต’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 155)

ตาย - ข้าง (ข้างใดข้างหนึ่งของร่างกาย)

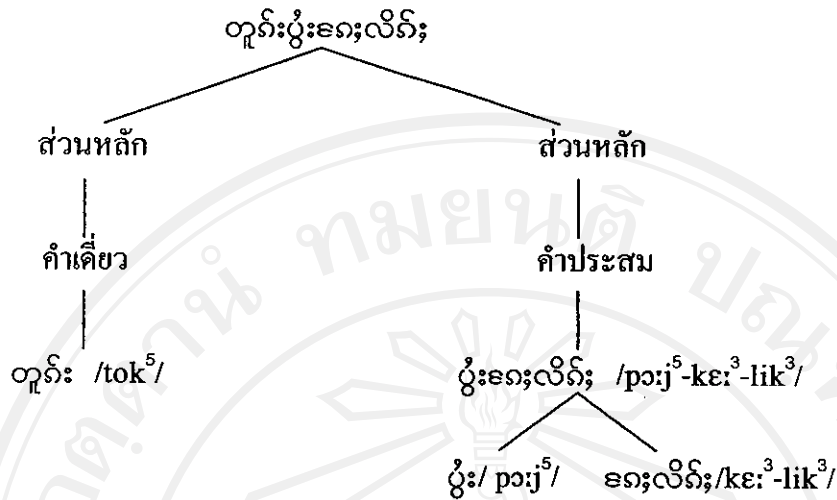
๓:๓ /jɔŋ²-lət³/ ‘อาการผิดสำแดง มักเกิดในผู้หญิงหลังคลอดบุตรสาเหตุอาจมาจากการกินอาหาร
ผิดหรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมจนทำให้เกิดอาการไม่สบาย’ (Shan-English Dictionary, 1995 :
276) บ้า - เลือด

๓:๓ /khin³-hɔ:¹/ ‘ขึ้นครองราชสมบัติ’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 66)

ขึ้น - หอ (หอ ในภาษาไทยใหญ่หมายถึง วัง)

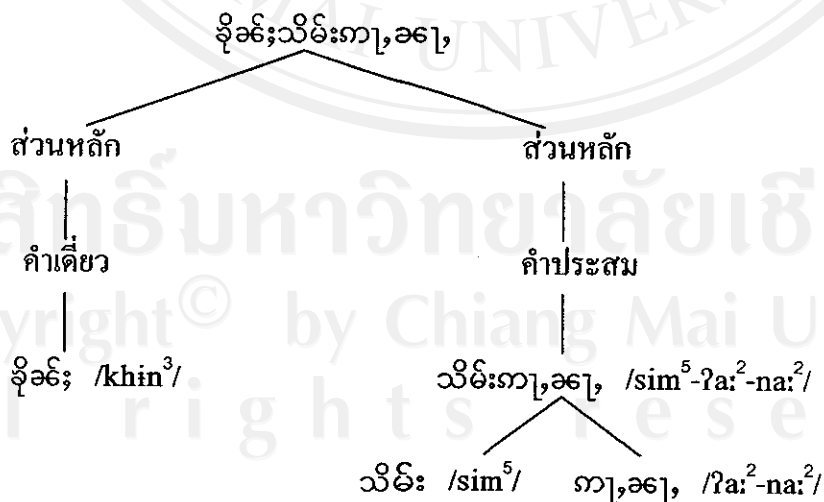
โครงสร้างแบบที่ 2.2.2 ส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว ส่วนหลังเป็นคำประสม

คำว่า ๓:๓ /tok⁵-po:j⁵-ke:³-lik³/ ‘สอบตก’ (Shan-English Dictionary,
1995 : 147) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ตู่;๕:๕;๕;๕; /tok⁵-pɔːj⁵-keː³-lik³/ มีส่วนหน้าที่เป็นคำเดี่ยวคือ ตู่; /tok⁵/ ‘ตก’ ส่วนหลังเป็นคำประสมคือ ๕;๕;๕;๕; /pɔːj⁵-keː³-lik³/ ‘การสอบ’ เป็นคำประสมระหว่าง ๕; /pɔːj⁵/ ‘งาน’ และ ๕;๕;๕;๕; /keː³-lik³/ ‘สอบ’ ตู่;๕:๕;๕;๕; /tok⁵-pɔːj⁵-keː³-lik³/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง สอบตก

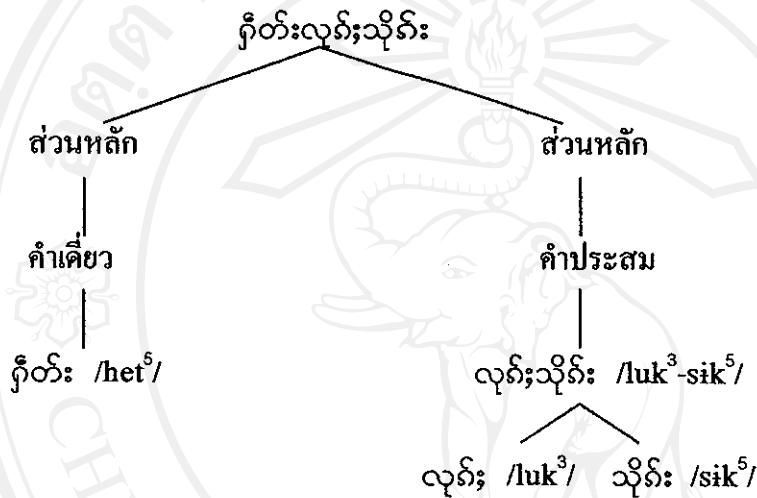
คำว่า ๕;๕;๕;๕;๕;๕; /khin³-sim⁵-ʔaː²-naː²/ ‘ขึ้นรวมอำนาจ , ยึดอำนาจ’ (Shan - English Dictionary , 1995 : 65) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ๕;๕;๕;๕;๕;๕; /khin³-sim⁵-ʔaː²-naː²/ มีส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว คือ ๕;๕; /khin³/ ‘ขึ้น’ ส่วนหลังที่เป็นคำประสมคือ ๕;๕;๕;๕;๕;๕; /sim⁵-ʔaː²-naː²/ ‘รวมอำนาจ’ เป็นคำประสม

ระหว่าง วจิះ /sim⁵/ ‘รวบ, เก็บ’ และ ၣ်းၣ်းၣ်း /ʔa:²-na:²/ ‘อำนาจ’ ၣ်းၣ်းၣ်းၣ်းၣ်း /khin³-sim⁵-ʔa:²-na:²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ขึ้นรวบอำนาจ, ยึดอำนาจ

คำว่า ၣ်းၣ်းၣ်းၣ်းၣ်း /het⁵-luk³-sik⁵/ ‘เกณฑ์ทหาร’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 329) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ၣ်းၣ်းၣ်းၣ်းၣ်း /het⁵-luk³-sik⁵/ มีส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยวคือ ၣ်းၣ်း /het⁵/ ‘ทำ’ ส่วนหลังเป็นคำประสมคือ ၣ်းၣ်းၣ်း /luk³-sik⁵/ ‘ทหาร’ เป็นคำประสมระหว่าง ၣ်း /luk³/ ‘ลูกบุตร’ และ ၣ်း /sik⁵/ ‘การสู้รบ, ทหาร’ ၣ်းၣ်းၣ်းၣ်းၣ်း /het⁵-luk³-sik⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง เกณฑ์ทหาร, เข้าเป็นทหาร

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.2.2 มีดังต่อไปนี้

ၣ်းၣ်းၣ်းၣ်း /naŋ³-ho:¹-kham⁵/ ‘ครองราชย์’ (ประวัติศาสตร์ไทและการเมือง เมืองไท, 1986 : 22)

นั่ง - หอ - ทองคำ (หอทองคำ เป็นคำประสมหมายถึง พระราชวัง)

ၣ်းၣ်းၣ်းၣ်း /kin¹-khi:³-ŋə:⁵/ ‘กินดอกเบี๋ย’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 13)

กิน - จี้ - เงิน

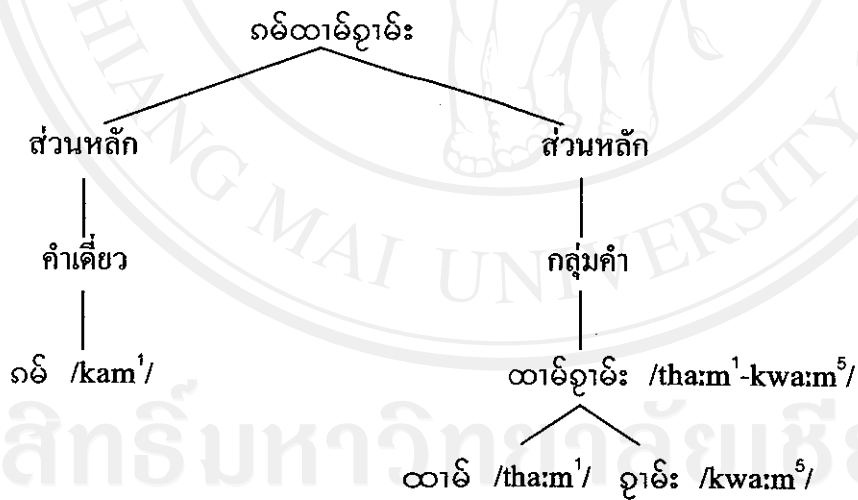
လ်ဝ်း;ဖုဝ်ဝ် . /len³-pho:¹-no:¹/ ‘เล่นซู้ ใช้สำหรับหญิงที่ไปมีชายซู้’ (Shan-English Dictionary, 1995 : 290)
เล่น - ฝว - น้อย

ဝုဝ်;ထုဝ်;ဝ် /wo:⁴-tso:⁵-tsai:¹/ ‘ฝันกลางวัน คิดถึงในสิ่งที่อาจไม่เป็นจริง’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 317) คิด - ขวน - ใจ

ဝတ်;ဝေ;ဝ်;ဝ် /taŋ³-na:³-ho:⁵/ ‘ตั้งครอบครัว’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 130)
ตั้ง - หน้า - เรือน (หน้าเรือน เป็นคำประสมหมายถึง ครอบครัว)

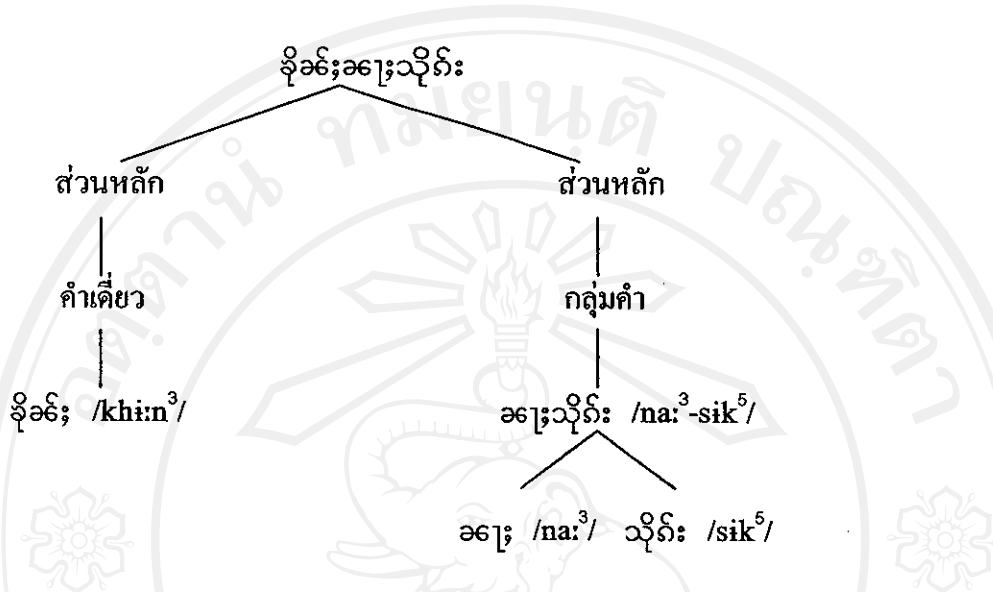
โครงสร้างแบบที่ 2.2.3 ส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว ส่วนหลังเป็นกลุ่มคำ

คำว่า ၎်ထာ်ဂွာ်း /kam¹-tha:m¹-kwa:m⁵/ ‘เค้นถามเอาความจริง , สอบสวน’
(Shan-English Dictionary , 1995 : 7) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



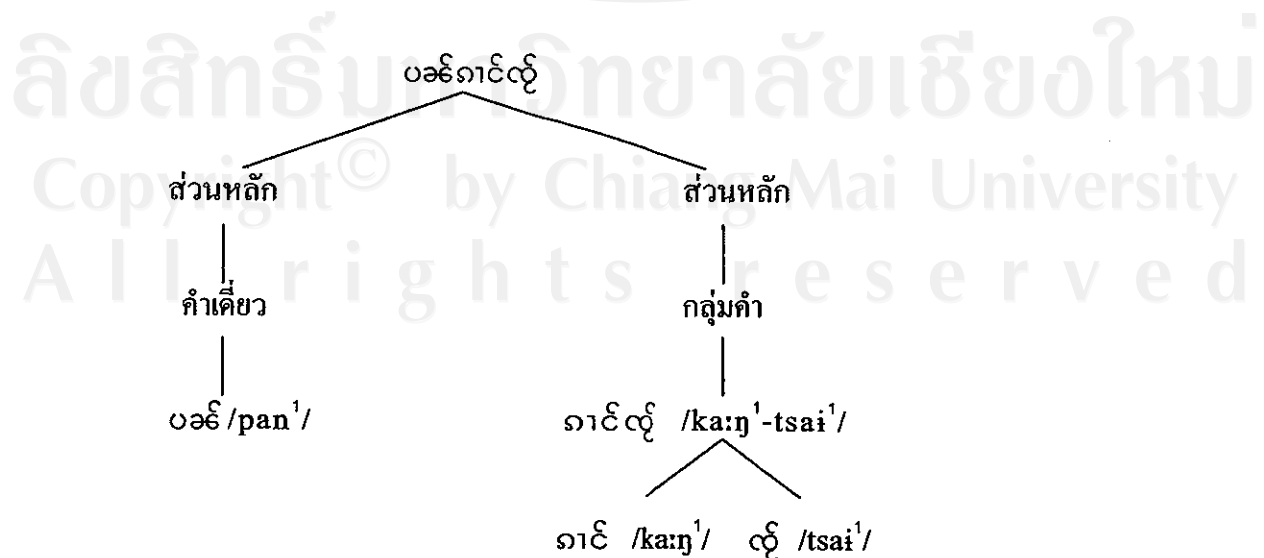
คำประสม ၎်ထာ်ဂွာ်း /kam¹-tha:m¹-kwa:m⁵/ มีส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยวคือ ၎် /kam¹/ ‘คำ’ ส่วนหลังเป็นกลุ่มคำคือ ထာ်ဂွာ်း /tha:m¹-kwa:m⁵/ ‘ถามเอาความ’ ประกอบด้วย ထာ် /tha:m¹/ ‘ถาม’ และ ဂွာ်း /kwa:m⁵/ ‘เรื่องราว, เนื้อความ’ ၎်ထာ်ဂွာ်း /kam¹-tha:m¹-kwa:m⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง เค้นถามเอาความจริง , สอบสวน

คำว่า จู้อ๊ะ;อะ;วี่วี่วี่ /khi:n³-na:³-sik⁵/ ‘ออกรบแนวหน้า’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 65) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม จู้อ๊ะ;อะ;วี่วี่วี่ /khi:n³-na:³-sik⁵/ มีส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยวคือ จู้อ๊ะ; /khi:n³/ ‘ขึ้น’ ส่วนหลังเป็นกลุ่มคำคือ อะ;วี่วี่วี่วี่ /na:³-sik⁵/ ‘ศึกแนวหน้า’ ประกอบด้วย อะ; /na:³/ ‘แนวหน้า, แนวหรือเขตแบ่งกำลังทัพทางบกส่วนหนึ่งซึ่งพร้อมที่จะปะทะกับฝ่ายศัตรู’ และวี่วี่วี่วี่ /sik⁵/ ‘ศึกสงคราม’ จู้อ๊ะ;อะ;วี่วี่วี่วี่ /khi:n³-na:³-sik⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ออกรบแนวหน้า (กองกำลังฝ่ายหน้าออกรบไปก่อน)

คำว่า ๖อ้อ๖วี่๖ /pan¹-ka:ŋ¹-tsai¹/ ‘ออกเสียง , ลงคะแนนเสียง’ (กอนขอ , 2004 : 16) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ๐อ์ธาค์จู้ /pan¹-ka:ŋ¹-tsai¹/ มีส่วนหน้าเป็นคำเดี่ยว คือ ๐อ์/pan¹/ ‘ให้’ ส่วนหลังเป็นกลุ่มคำคือ ธาค์จู้ /ka:ŋ¹-tsai¹/ ‘กลางใจ’ ประกอบด้วย ธาค์ /ka:ŋ¹/ ‘กลาง’ และ จู้ /tsai¹/ ‘ใจ’ ๐อ์ธาค์จู้ /pan¹-ka:ŋ¹-tsai¹/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ออกเสียง , ลงคะแนนเสียง

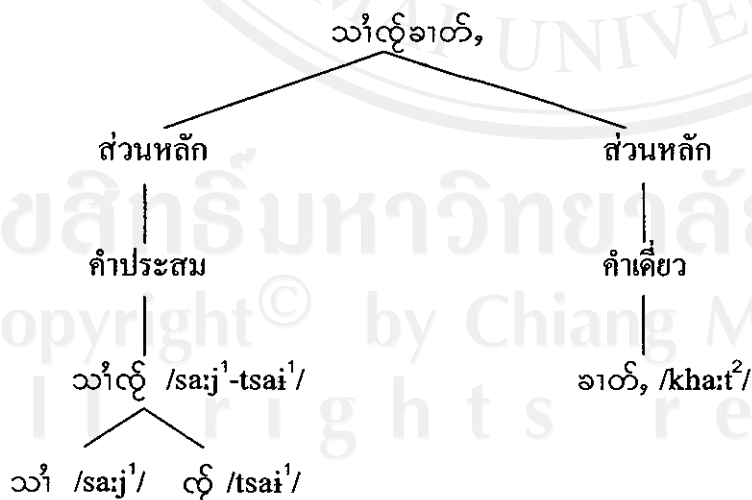
ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.2.3 มีดังต่อไปนี้

๓๑๓ธาค์จู้ /ne:¹-ka:ŋ¹-tsai¹/ ‘แสดงความคิดเห็น’ (ประวัติศาสตร์ไทและการเมือง เมืองไทย, 1986 : 99)
แสดง - กลาง - ใจ

๑๖๑อ์;จู้,๓๑๓ /la:t³-ʔo:k²-ne:¹/ ‘ยอมรับสารภาพ’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 282)
พูด - ออก - แสดง

โครงสร้างแบบที่ 2.2.4 ส่วนหน้าเป็นคำประสม ส่วนหลังเป็นคำเดี่ยว

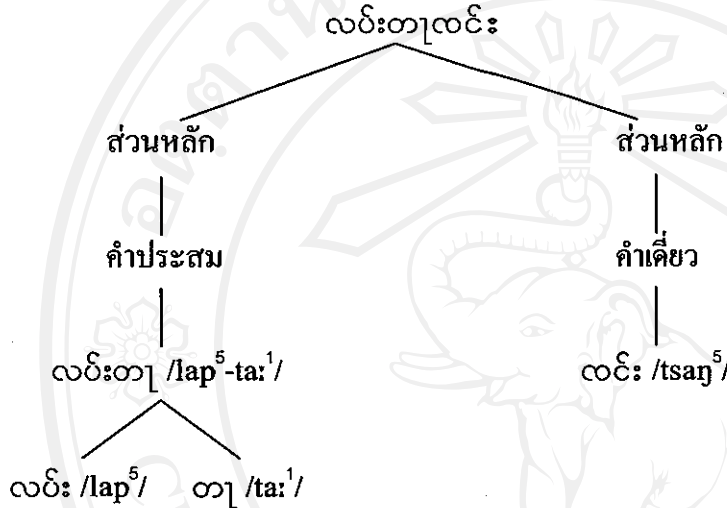
คำว่า ๑จู้ธาค์, /saj¹-tsai¹-kha:t²/ ‘ตาย’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 121)
แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ๑จู้ธาค์, /saj¹-tsai¹-kha:t²/ มีส่วนหน้าเป็นคำประสม คือ ๑จู้ /saj¹-tsai¹/ ‘ชีวิต’ เป็นคำประสมระหว่าง ๑จู้ /saj¹/ ‘สาย, สิ่งที่มีลักษณะเป็นเส้น’ และ จู้ /tsai¹/ ‘จิตใจ’ ส่วนหลัง

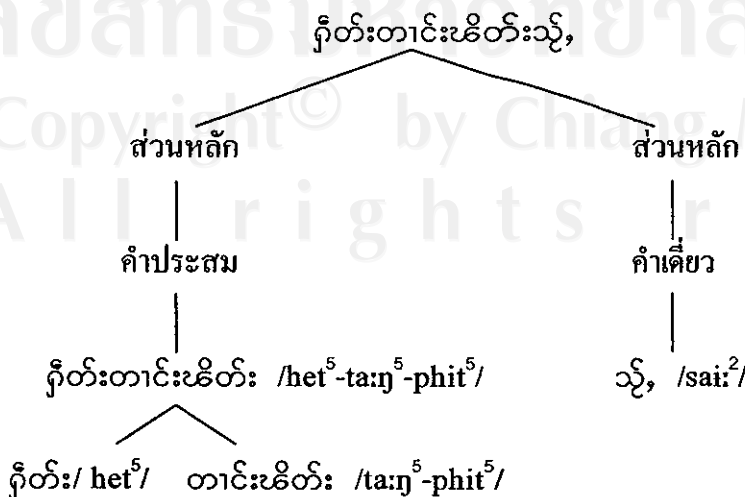
เป็นคำเดี่ยวคือ อาว, /kha:t²/ ‘ขาด’ วา๑จัวอาว, /sa:ŋ¹-tsaɪ¹-kha:t²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ดาย

คำว่า ลว๑:ตว๑จัว /lap⁵-ta:¹-tsaŋ⁵/ ‘ทำตาค้อน’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 283) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



คำประสม ลว๑:ตว๑จัว /lap⁵-ta:¹-tsaŋ⁵/ มีส่วนหน้าเป็นคำประสม คือ ลว๑:ตว๑ /lap⁵-ta:¹/ ‘หลับตา’ เป็นคำประสมระหว่าง ลว๑: /lap⁵/ ‘หลับ’ และ ตว๑ /ta:¹/ ‘ตา’ ส่วนหลังเป็นคำเดี่ยวคือ จัว /tsaŋ⁵/ ‘เกลียดชัง’ ลว๑:ตว๑จัว /lap⁵-ta:¹-tsaŋ⁵/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ทำตาค้อน

คำว่า กุ๑:ว๑:ตว๑จัว /het⁵-ta:ŋ⁵-phit⁵-sai:²/ ‘ใส่ร้าย, ป้ายความผิด’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 328) แสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างได้ดังนี้



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

คำประสม กู้ดะตาดะซิดะวู้, /het⁵-ta:ŋ⁵-phit⁵-sai:²/ มีส่วนหน้าเป็นคำประสมคือ กู้ดะตาดะซิดะ /het⁵-ta:ŋ⁵-phit⁵/ ‘ทำความคิด’ เป็นคำประสมระหว่าง กู้ดะ /het⁵/ ‘ทำ’ และ ตาดะซิดะ /ta:ŋ⁵-phit⁵/ ‘ความคิด’ ส่วนหลังเป็นคำเดี่ยวคือ วู้, /sai:²/ ‘ใส่’ กู้ดะตาดะซิดะวู้, /het⁵-ta:ŋ⁵-phit⁵-sai:²/ เมื่อรวมกันเป็นคำประสม หมายถึง ใส่ร้าย , ป้ายความคิด

ตัวอย่างคำประสมอื่น ๆ ในโครงสร้างแบบที่ 2.2.4 มีดังต่อไปนี้

ตู้ดะซิดะซิดะ /tik⁵-sik⁵-pe:⁴/ ‘ชนะศึก ,ปราบเอาชนะได้’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 157)
รบ - ศึก - ชนะ

ฮ่าจิดะจิดะ /kha:¹-kin¹-tsi:³/ ‘แอบอ้างชื่อ’ (Shan-English Dictionary , 1995 : 61)
ขาย - กิน - ชื่อ (ขายกิน เป็นคำประสมหมายถึง แอบอ้าง)

จากข้อมูลทั้งหมดนำมาแสดงปริมาณดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : ตารางแสดงปริมาณของคำประสม จำแนกตามโครงสร้าง

ลำดับที่	ลักษณะโครงสร้าง		จำนวนข้อมูลที่พบ	ร้อยละ
1.	ส่วนหลัก	ส่วนขยาย	913	91.85
	คำเดี่ยว	คำเดี่ยว	470	47.28
	คำเดี่ยว	คำประสม	155	15.59
	คำเดี่ยว	คำซ้อน	60	6.04
	คำเดี่ยว	กลุ่มคำ	119	11.97
	คำประสม	คำเดี่ยว	74	7.45
	คำประสม	คำประสม	27	2.72
	คำประสม	กลุ่มคำ	9	0.91
2.	ส่วนหลัก	ส่วนหลัก	80	8.05
	คำเดี่ยว	คำเดี่ยว	54	5.43
	คำเดี่ยว	คำประสม	16	1.61
	คำเดี่ยว	กลุ่มคำ	5	0.50
	คำประสม	คำเดี่ยว	5	0.50
รวม			994	100

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ปริมาณข้อมูลของ โครงสร้างแบบส่วนหลักกับส่วนขยายมีจำนวนมากว่าโครงสร้างแบบส่วนหลักกับส่วนหลัก ทั้งนี้เพราะคำประสมในภาษาไทยใหญ่ส่วนมากเป็นประเภทคำนาม และคำประสมประเภทคำนามนี้ส่วนมากจะมีโครงสร้างแบบส่วนหลักกับส่วนขยาย อีกทั้งการสร้างคำนามมาใช้เรียกสิ่งใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นคำประสมที่มีโครงสร้างแบบส่วนหลักกับส่วนขยายจึงมีปริมาณข้อมูลมากกว่าคำประสมที่มีโครงสร้างแบบส่วนหลักกับส่วนหลัก ซึ่งจะพบเฉพาะในคำกริยาที่มีความหมายไม่เกี่ยวข้องกับคำเดิมหรือมีความหมายในเชิงอุปมา
2. คำประสมทั้ง โครงสร้างแบบส่วนหลักกับส่วนขยายและแบบส่วนหลักกับส่วนหลักนั้นพบว่าประกอบด้วยคำเดียวกับคำเดี่ยวมากที่สุด แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยใหญ่ว่าเป็นภาษาคำโดด การสร้างคำขึ้นใช้จึงนิยมใช้วิธีการพื้นฐานคือการประสมคำระหว่างคำเดียวกับคำเดี่ยว ต่อมาเมื่อมีการสร้างคำใหม่ ๆ มาใช้เพิ่มขึ้น โครงสร้างคำประสมจึงเกิดความซับซ้อนขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าการนำคำที่เป็นคำเดี่ยวมาประกอบกับคำชนิดอื่น ๆ ได้แก่ คำเดียวกับคำประสม คำเดียวกับกลุ่มคำ คำเดียวกับคำซ้อน และ คำเดียวกับคำพยาน การนำคำเดี่ยวมาประกอบกับคำชนิดอื่น ๆ ดังกล่าวนี้นี้มีปริมาณข้อมูลที่รองลงมาจากโครงสร้างที่เป็นคำเดี่ยวประกอบกับคำเดี่ยวตามลำดับ สำหรับโครงสร้างที่มีลักษณะซับซ้อนมาก ก็คือ การนำคำที่ไม่ใช่คำเดี่ยวมาประกอบกัน ได้แก่ คำประสมกับคำประสม คำประสมกับกลุ่มคำ โครงสร้างดังกล่าวนี้มีปริมาณข้อมูลน้อยมาก ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นพัฒนาการของการสร้างคำที่ซับซ้อนขึ้นตามสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนขึ้นนั่นเอง
3. คำประสมที่มีโครงสร้างแบบคำประสมประกอบกับกลุ่มคำนั้น จากข้อมูลพบว่ามักเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยีและแนวคิดทางการเมือง คำเหล่านี้มักมีโครงสร้างคำที่ซับซ้อน บางคำมีโครงสร้างคำเช่นเดียวกับประโยค ตัวอย่างเช่น

คำว่า ດູງຄູ່ປູ້ດູ່ອຣະອີະດູ່ອຣະ, ດູ່ອຣະ /lok⁵-pə:ŋ¹-ko:n⁵-mi:⁵-ho:m²-ŋam⁵/ (กอนขอ , 2003 : 12) เป็นคำที่บัญญัติมาจากภาษาอังกฤษว่า plutocracy หมายถึง ระบอบคนร่ำรวยเป็นนาย , การปกครองระบอบนายทุน

คำว่า ปาเรธิวปะธาติคุดุอะระสุเฐะกูระอวอะธึ; /pa:ŋ¹-kep⁵-ka:ŋ¹-tsai¹-ko:n⁵-mə:ŋ⁵-ku:³-tha:n³/
 (กอนขอ , 2003 : 12) เป็นคำที่บัญญัติมาจากภาษาอังกฤษว่า plebiscite หมายถึง ประชามติ

จากข้อมูลดังกล่าวอาจสันนิษฐานได้ว่าในอนาคตโครงสร้างคำประสมในภาษาไทยใหญ่จะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะกระแสโลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในแต่ละวันมีปรากฏการณ์ สิ่งประดิษฐ์ และแนวความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา การคิดค้นคำใหม่ ๆ มาใช้ จึงมีโครงสร้างที่ซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงโครงสร้างของคำประสมในภาษาไทยใหญ่ ซึ่งข้อมูลที่น่ามาเป็นตัวอย่างส่วนมากเป็นคำประสมที่เกิดจากการนำคำไทใหญ่มาประกอบกัน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาข้อมูลพบว่า คำประสมในภาษาไทยใหญ่มิได้เกิดจากการประกอบคำกันระหว่างคำไทใหญ่เท่านั้น แต่ยังมีการนำคำยืมในภาษาอื่นมาใช้ด้วย ทั้งนี้อาจเป็นการนำคำยืมมาประกอบกับคำยืม หรืออาจนำคำยืมมาประกอบกับภาษาไทยใหญ่ ประเด็นนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป